

Dėl ergonominių profesinės rizikos veiksnių tyrimo metodinių nurodymų naujos redakcijos

Siekiant Nacionalinio darbuotojų saugos ir sveikatos 2017–2021 metų veiksmų plano <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/4c0fe8233fb911e7b8e5a254f4e1c3a7/asr> tikslo – gerinti su darbu susijusių ligų prevenciją, taip pat raumenų bei kaulų sistemos sutrikimų, prevenciją ir atsižvelgus į uždavinį – tobulinti teisės aktus, įgyvendinant su darbu susijusių, profesinių ligų prevencijos politiką ir iniciatyvas, vykdant 2.1.4. priemonę - parengti Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodinių nurodymų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. V-592/A1-210 „Dėl Ergonominių rizikos veiksnių tyrimo metodinių nurodymų patvirtinimo“ pakeitimo projektą, atsižvelgiant į pasikeitusias darbo sąlygas ir įmonių poreikius, Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Higienos institutas, socialiniai partneriai parengė minima projektą, kuris buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2021 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. A1-626/V-1933 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4bc3c770057f11ec9f09e7df20500045>

Ergonominių profesinės rizikos veiksnių tyrimo metodinių nurodymų nauja redakcija įsigalioja nuo 2022 m. gegužės 1 d.

Pagrindiniai pakeitimai:

- Pakeista krovinių tvarkymo rankomis reglamentacija. Nelieka vieno fiksuoto svorio - 10 ir 30 kilogramų. Naujai bus vertinamas krovinių tvarkymas rankomis su priverstiniais liemens palenkimais, pasisukimais ir (ar) krovinio pernešimu, dalyvaujant rankų, kojų ir nugaros raumenims, tiriamas nustatant keliamo krovinio svorį, horizontalų atstumą tarp keliamo krovinio ir darbuotojo kūno (krovinio laikymo rankose nuotolis) ir krovinio kėlimo aukštį. Atsižvelgus į krovinio kėlimo aukštį ir atstumą nuo darbuotojo kūno, reglamentuojamas krovinio svoris svyruoja nuo 3 iki 16 kilogramų moterims ir nuo 5 iki 25 kilogramų vyrams. Reglamentuojami svoriai pateikti schematiškai priede pateiktame paveiksle „Vienkartinio rankomis keliamo krovinio masės neviršytini ribiniai dydžiai pagal darbuotojo lytį, krovinio kėlimo aukštį ir rankų padėtį keliant krovinį“.

- Pakeistas „pasikartojančių judesių“ pavadinimas į „kartotinius judesius“ ir atsakyta judesių skaičiaus per pamainą ribinės ribos nustatymo. Vietoje to kartotiniai rankų judesiai (lenkimas, tiesimas, sukimas ar spaudimas), atliekami dalyvaujant plaštakos ir pirštų ar rankų ir pečių juostos raumenims, tiriami nustatant atliekamų judesių skaičių per minutę, jų atlikimo trukmę per pamainą ir jėgą, su kuria jie atliekami, bei tiriami taikant ergonomikos standartus, gerąją praktiką ir (arba) moksliniais tyrimais pagrįstas ir (ar) tarptautinių organizacijų rekomenduotas tyrimo metodikas ir atsižvelgiant į darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus, pvz. ATR priemonę https://www.hi.lt/uploads/pdf/padaliniai/PSC%20TS/ART_priemone.pdf.

- Neliko priedų su pateiktais ergonominių veiksnių vertinimo pavyzdžiais. Pabrėžtina, kad turinio aspektu metodinės rekomendacijos išlieka analogiškos senajai teisės akto redakcijai, todėl ir toliau bus naudojamos tokios pačios atskirų ergonominių veiksnių tyrimo priemonės, pvz.: KIM, MAC, ART, HARM, NIOSH, RULA, OCRA ir pan. Pabrėžtina, kad rekomenduojamos ergonominių veiksnių tyrimo metodikos ar nuorodos į jas skelbiamos Higienos instituto interneto svetainėje www.hi.lt.

- Nustatyti reikalavimai ergonominių veiksnių tyrėjams. Ergonominių veiksnių tyrimą atlieka: asmenys, turintys aukštąjį universitetinį išsilavinimą (ne žemesnį nei bakalauro laipsnį), įgytą baigus universitetines inžinerijos mokslų arba technologijų mokslų studijų kryptių grupių ergonomikos

studijas arba kompetentingi asmenys, baigę nustatytus reikalavimus atitinkančių ne mažiau kaip 16 val. mokymus ir turintys tai patvirtinantį (-ius) pažymėjimą.

Naujoje Ergonominių profesinės rizikos veiksnių tyrimo metodinių nurodymų redakcijoje darbo pozos ir kitų ergonominių veiksnių tyrimas ir reglamentavimas iš esmės nesikeitė. Darbo pozos dirbant kompiuteriu tyrimo pavyzdys teikiamas Higienos instituto interneto svetainėje [https://hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Kompiuterizuotos darbo vietos rekomendacijos .pdf](https://hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/Kompiuterizuotos_darbo_vietos_rekomendacijos.pdf).

Atsižvelgus į tai, kad įsigaliosiančioje teisės akto redakcijoje yra nustatyti nauji reikalavimai ergonominių veiksnių tyrimą atliekantiems asmenims bei krovinio kėlimo rankomis tyrimui ir reglamentavimui, VDI tikrindama įmonių profesinės rizikos vertinimo rezultatus, nuo 2022 m. gegužės 1 d. atsižvelgs į reikalingą pasirengimo teisės akto vykdymui laikotarpį.

Kita susijusi informacija:

Ergonominių veiksnių lemtos profesinės ligos sudaro beveik pusę (48 - 49 %) nuo visų paskutiniaisiais metais šalyje nustatomų profesinių ligų. VDI duomenimis, ergonominiai veiksniai, dėl kurių nustatytos profesinės ligos, pasiskirsto taip: krovinių kėlimo rankomis profesinės ligos priežastis nustatoma 72% asmenų, kuriems dėl ergonominių veiksnių buvo diagnozuotos profesinės ligos, kartotiniai (pasikartojantys, stereotipiniai) rankų judesiai sudaro 23%, nepatogi, fiksuota darbo poza - 5 %. Siekiant pagilinti žinias apie krovinių kėlimo rankomis, kartotinių judesių, darbo pozos įtaką darbuotojų sveikatai bei pagerinti ergonominių veiksnių valdymą įmonėse, VDI interneto svetainėje yra pateiktas Interaktyvus elektroninis DSS priemonių įgyvendinimo įmonėse vadovas, parengtas įvertinus ergonominius profesinės rizikos veiksnius, sukėlusius profesines ligas, nustatytas 2010–2015 metais, įvertinant galimą profesinę riziką, kai šiuos darbuotojus veikia ergonominiai profesinės rizikos veiksniai <https://www.vdi.lt/VDI-DSS/index.html>.

VDI 2022 metais dalyvauja ES Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto 2022 m. raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų prevencijos kampanijoje „Saugiose darbo vietose mažesnis krūvis“. Net 27-iose ES šalyse vienu metu yra vykdoma pirmoji bendra Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūros ir Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto 2020 m. – 2022 m. kampanija, skirta raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų prevencijos skatinimui. Visose ES šalyse 2022 m. kovo 15 d. – birželio 31 d. bus atliekami įmonių patikrinimai naudojant bendrą visoms šalims inspektavimo klausimyną. Apibendrinus gautus rezultatus bus parengtos išsamios rekomendacijos ergonominių veiksnių valdymui ir raumenų ir kaulų sistemos sutrikimų prevencijai. Kampanijos medžiagą ir kampanijos vadove pateiktus rekomenduojamus ergonominių veiksnių tyrimo metodus galima rasti VDI interneto svetainėje http://www.vdi.lt/Forms/Tekstas1.aspx?Tekstai_ID=3099.